

HELSINGIN KAUPUNGIN TIETOKESKUKSEN

verkkojulkaisu

2005

39

Mats Nylund

Yleisurheilun MM-kilpailut, näkyvyys ja mielikuvat:

Kuuden maan valtalehden
vertaileva sisällön analyysi

Kuva: Olga Vishnjakova.

Verkkojulkaisu

ISSN 1458-5707

ISBN 952-473-573-3

LISÄTIETOJA

Mats Nylund

Puh. 169 3610

etunimi.sukunimi@hel.fi

1 Johdanto

Ennen yleisurheilun MM-kilpailuja 2005 Helsingin kaupunki tilasi kilpailujen ”hyödyntämishjelman” tapahtuma- ja urheilumarkkinointiin erikoistuneelta Infront Nordic-nimiseltä yritykseltä. Hyödyntämishjelma liittyi Helsingin kaupungin ja MM-kilpailujen väliseen tiiviiseen yhteistyöhön ja sisälsi lähinnä ehdotuksia siitä, miten MM-kilpailuja ja samalla kaupunkia voitaisiin markkinoida suurelle yleisölle ja eri sidosryhmille. ”Monet kaupungit maailmassa ovat tiedostaneet tapahtumien potentiaalin kaupungin imagon rakentamisessa. Vastaavaa huomioarvoa ei voida ostaa rahalla, ja kaupunkien välinen kilpailu yritysten huomiosta, työvoimasta, asukkaista ja imagoista on kansainvälisesti kova”, ohjelmassa sanotaan.

Nimenä ”hyödyntämishjelma” viittaa siihen, että yleisurheilun MM-kilpailuissa on kyse muustakin kuin urheilusta. Kriittisestä näkökulmasta tähän voi liittää Lashin ja Urryn (1994:13–15) käsitteen *tyhjeneminen* (’emptying out’). Urheilukilpailujen alkuperäinen merkitys tyhjenee ja korvautuu uusilla, toisijaisilla merkityksillä. Tärkeää eivät ole urheilukilpailut sinänsä, vaan se miten niitä voidaan hyödyntää markkinointimielessä. Toisaalta pyrkimykset hyödyntää Helsingissä järjestettäviä maailmalaajuisia urheilukilpailuja ovat esimerkiksi matkailuelinkeinon tai kaupunkimarkkinoinnin näkökulmasta varsin ymmärrettäviä.

Tämän tutkimuksen tavoitteena on mitata hyödyntämishjelmassa mainittua ”tapahtumien potentiaalia kaupungin imagon rakentamisessa”. Käsillä oleva arviointi koskee vuoden 2005 yleisurheilun MM-kilpailuja, ja tutkittava kaupunki on Helsinki. Yleisurheilun MM-kilpailujen kisaorganisaation talous perustui

paljolti lippujen myyntiin (ks. Sjögren 1995). Siksi kisajärjestäjät panostivat paljon omaehtoiseen ulkoiseen viestintään ja tarjosivat mm. paljon lehdistöateriaalia. Suomessa ja pääkaupunkiseudulla MM-kilpailut saivatkin merkittävää, voittopuolisesti myönteistä mediajulkisuutta (Kurki ja Nylund 2005). Tässä tutkimuksessa tarkastellaan missä määrin ja millä tavalla ulkomainen lehdistö huomioi MM-kilpailuja. Aineisto on kerätty kuuden eri maan valtalehdistä niin, että seuranta on alkanut kaksi viikkoa ennen kisoja, jatkunut kisojen aikana ja päätynyt kaksi viikkoa kisojen jälkeen. Kilpailut pidettiin 6.8.–14.8.2005. Tutkimusajanjakso oli siten 23.7.–28.8.2005, eli yhteensä viisi viikkoa. Kaikki tutkittavat lehdet ovat päivälehtiä, eli ne ilmestyvät päivittäin ja erottuvat ilta- tai iltapäivälehdistä niin sanotusti vakavamman sisältönsä perusteella. Maat, sanomalehdet ja niiden levikit käyvät ilmi taulukosta 1. Valitut maat ovat kaikki merkittäviä Suomen ja Helsingin matkailuelinkeinon kannalta. Kun tarkastellaan Helsingissä yöpyvien matkailijoiden kansalaisuuksia, kärjessä ovat juuri (tässä järjestyksessä) Iso-Britannia, Saksa, USA, Ruotsi, Venäjä, ja Japani (Statistics 2005:14). Suomeen saapuvista matkailijoista kaksi kolmasosaa tulee näistä kuudesta maasta (Krywacki ym. 2005). Taulukossa näkyy myös vuoden 2004 maakohtaiset matkailijamäärät kyseisten maiden kohdalla (mt.), tarkasteltavat lehdet ja niiden levikit.

Sisällön analyysi pyrkii vastaamaan ennen kaikkea seuraaviin kysymyksiin: Kuinka paljon lehdet kirjoittivat yleisurheilun MM-kilpailuista? Minkälaisen painoarvon yleisurheilun MM-kilpailut saivat eri maiden lehtien urheilusivuilla suhteessa muihin lajeihin ja ur-

Taulukko 1. Maat, matkailijamäärät, tarkastellut lehdet ja niiden levikit

Maa	Matkailijoita Suomeen	Lehti	Levikki
Venäjä	1 647 000	Isvestija	234 000
Ruotsi	794 000	Dagens Nyheter	368 000
Iso-Britannia	251 000	The Daily Telegraph	895 000
Japani	110 000	Asahi	12 235 000
Yhdysvallat	119 000	USA Today	2 617 000
Saksa	363 000	Die Welt	592 000

heilutapahtumiin? Saivatko Helsinki ja Suomi urheilu-uutisoinnin ohella myös muuta näkyvyyttä? Kuinka paljon ja millaista? Urheilujuttuja tarkasteltaessa on siis eroteltu niihin mahdollisesti sisältyvät Helsinkiä tai Suomea koskevat maininnat tai luonnehdinnat.

Systemaattiseen tarkasteluun valittujen lehtien analyysin jälkeen raportissa pyritään myös arvioimaan MM-kisojen saamaa julkisuutta laajemmin.

Tässä yhteydessä (toissijaisena) aineistona käytetään kansainvälisen yleisurheiluliiton IAAF:n julkaisemia tietoja kansainvälisistä televisiolähetyksistä sekä kahden suppeampaa ei-tieteellistä lehdistöselvitystä. Lisäksi arvioidaan kriittisesti suomalaisessa julkisuudessa toistuneita väitteitä kisojen ”neljästä miljardista TV-katsojasta”.

2 Kaupunkimarkkinointi, urheilu ja suur tapahtumat

Urheilu- ja kulttuuritapahtumien vaikutusta on tutkittu eniten taloudellisista lähtökohdista käsin, eli on haluttu mitata paljonko tapahtuma maksaa ja paljonko panostuksista saadaan takaisin. Joissain tapauksissa on perusteltua väittää, että taloudelliset odotukset ovat, syystä tai toisesta, olleet selvästi ylimitoitettuja todellisiin lukuihin nähden (Hall 2005: 206–207). Ongelmana talousselvityksissä on se, että usein eri tahot laskevat eri tavalla ja päätyvät siten kovin erilaisiin lukuihin. Esimerkiksi Suomen valtioneuvoston kanslian raportissa (2002) esitetään (ilman lähdeviitettä) arvio siitä, että Suomessa järjestetyt vuoden 1997 jääkiekon MM-kisojen talousvaikutukset olisivat olleet noin 60 miljoonaa euroa. Suur tapahtumia tutkineen Timo Cantellin (1999:27) mukaan taas jääkiekon MM-kisojen taloudelliset vaikutukset pääisäntäkaupunki Helsingin yrityksille olivat yhteensä noin 10–12 miljoonaa markkaa, eli noin 2 M€. On selvää, että suur tapahtumat merkitsevät taloudellisten virtauksien uudelleen järjestäytymistä, mutta kaikki eivät suinkaan päädy voittajiksi. ”Ainoat selkeästi hyötyvät tahot olivat hotellit ja majoitusliikkeet”, Cantell (mt.) toteaa tutkimuksessaan jääkiekon MM-kisoista. Tämä viittaa voimakkaasti siihen, että suur tapahtumatkaan eivät ole ”koko kansan kisoja”, vaan suosivat ja sorsivat niin eri toimialoja kuin sosiaalisia ryhmiäkin.

Richards ja Williams (2004:1935) esittävät, että suur tapahtumien taloudellisten vaikutusten mittaaminen on melko riittämätöntä mikäli tapahtumien luonnetta ja niiden kaikkia vaikutuksia halutaan ymmärtää. Talousvaikutusten rinnalle he esittävät tapahtumien laajempaa sosio-kulttuurista arviointia, jonka viitekehykseen he asettavat oman kaupunki-imagoa koskevan tutkimuksensa. Alussa mainitun MM-kisojen hyödyntämishojelman puheet tapahtumien potentiaalista, kaupunkien imagosta ja kansainvälisestä kilpailusta eivät ole pelkästään konsulttien myyntipuhetta, vaan löytävät vastineensa monesta tieteellisestä teoksesta (esim. Äikäs 2004:30; Jansson 2004:133; myös Richards ja Wilson 2004). Vallitsevan käsityksen mukaan kaupungit kilpailevat globalisaation seurauksena enenevässä määrin paitsi turisteista, myös

yritysten investoinneista ja vieläpä veronmaksajista. Tapahtumien avulla kaupunki voi luoda itsestään kuvaa sykkivänä ja urbaanina ympäristönä. Tämän kuvitellaan houkuttelevan paikalle kansainvälistä pääomaa, elinkeinoelämän osaajia ja haluttuja veronmaksajia.

Mielikuvat kaupungeista rakentuvat sekä symbolisista (esim. suulliset kertomukset, kirjat, lehdet, elokuvat, muistot) että fyysisistä elementeistä (maantieteellinen sijainti, rakennukset, tieverkosto, ympäröivä luonto ym.). Ericson (2002) tarjoaa kattavan kuvauksen siitä, miten Tallinnan kaupunki ja Viron valtio pyrkivät maksimoimaan vuoden 2000 euroviisujen laulukilpailujen tuoman näkyvyyden. Erityisen kuvaavaa nykytilanteelle on se, että virolainen paikkamarkkinointi (place marketing) tehtiin brittiläisen PR-yhtiön Interbrandin avustuksella. Jansson (2004: 134–135) on tuonut esiin tähän liittyvän ilmeisen ongelman. Markkinointi ja PR-yhtiöiden neuvoilla kaupungit ja alueet ovat taipuvaisia luomaan itsestään kovin yhdenmukaisia kuvia itsestään. Pulmaksi muodostuu se, miten luoda paikkakunnasta sekä kansainvälinen ja globaali (muttei kuitenkaan liiaksi puleerattu ja särmätön) että omaperäinen ja paikallinen (muttei liian omituinen ja etäinen) kuva.

Jouni Kangas (2002) on tutkinut Helsingin muuttuvaa imagoa Saksassa. Hänen mukaansa Helsingin imago yhdistyy koko Suomen imagoon. 1990-luvun lopun mielikuvaa saksankielisissä lehdissä rakennettiin ennen kaikkea EU-jäsenyyden tuomaan uuteen geopoliittiseen asemaan ja tietotekniikan kasvuun, joka konkretisoitui Nokian menestykseen (Kangas 2002:27). Kolmantena trendinä Kangas näkee suomalaisen urheilumenestyksen, joka henkilöityi ennen kaikkea formula-ajaja Mika Häkkiseen. Kuvaavaa urheilun voimalle on se, että eräessä vuonna 1999 tehdystä lehdistöseurannassa Mika Häkkinen jätti Suomen EU-puheenjohtajuudesta huolimatta kirikkaasti jälkeensä sekä presidentti Martti Ahtisaaren että pääministeri Paavo Lipposen (Kangas 2002:27). Toisaalta Kangas huomauttaa, että myös juuri tapahtumien isäntänä toimiminen voidaan huomioida ulkomailla: ”4,7 miljoonainen Suomi ei ole mikään kovin rikas

maa. Siitä huolimatta se saa toistuvasti järjestettäväkseen suuria, sekä poliittisia että urheilullisia kansainvälisiä tapahtumia. Ensi viikolla alkavat ensimmäiset yleisurheilun MM-kisat Helsingissä. Mikä on tämä menestysresepti?”, saksalainen Die Welt kirjoitti ennen vuoden 1983 MM-kilpailuja (Kangas 2002:8).

Luonnollisesti Helsingin tai Tallinnan kaltaiset verraten pienet (pää-) kaupungit ovat aivan eri asemassa kuin sellaiset maailmankaupungit kuten Lontoo, Pariisi, Tokio, New York tai Moskova, joihin maailman valokeilat ovat kohdistettuna enemmän tai vähemmän koko ajan (esim. Schoug 1997:118). Richards ja Wilson (2004:1937) viittaavatkin Helsinkiin yhtenä ”Euroopan vähemmän tunnettuna pääkaupunkina”. Suurkaupungeilla on myös suuret resurssit haalia erilaisia tapahtumia itselleen, mutta toisaalta voidaan ajatella, että juuri pienemmät Helsingin kaltaiset suhteellisesti tuntemattomimmat kaupungit itse asiassa voivat imagomielessä hyötyä tapahtumista enemmän. Esimerkiksi vuoden 1998 talviolympialaisten isännöisyys teki keskikokoisesta japanilaisesta vuoristokaupungista Naganosta maailmankuulun (Tajima 2004:242). Myös vuoden 1988 talvikisoja

isännöineen Calgaryn kohdalla mielikuvat muuttuivat (Richards ja Wilson 2004:1935). Sydneyn olympialaisia tutkinut Waitt (2004:210) kuvailee puolestaan miten tutkimusta varten haastatellut kaupungin asukkaat nostivat esille kisojen tuoman näkyvyyden. Olympialaiset ”piirsivät meidät maailmakartalle”, erään asukkaan kerrotaan sanoneen, vaikka Suomesta käsin tuntuu siltä, että Sydney oli jo ennestään melko tunnettu. Joka tapauksessa tämä voisi viitata siihen, että kaupunkilaisten omat mielikuvat siitä että suurtaapahtumilla on voima muokata toisten mielikuvia, on eräs syy toivottaa kisoja tervetulleiksi kotikaupunkiinsa.

Vaikka usko suurten urheilutapahtumien tuomaan kansainväliseen näkyvyyteen on suurta, varsinaisia tutkimukseen perustuvia tuloksia on niukalti (ks. Hall 2004:205). Poikkeuksena tähän on Greenin (2003) tutkimus, jossa tutkittiin yhdysvaltalaisen San Antonion saamaa julkisuutta kansallisen koripalloturnauksen järjestäjäkaupunkina. Green tarkasteli turnauksen televisiointia ja päätyi kyseenalaistamaan urheilutapahtuman arvoa paikkamarkkinoinnin välineenä.

3 Lehtien sisällöt

Taulukko 2 näyttää kuinka paljon yleisurheilun MM-kilpailuista kirjoitettiin tarkastelluissa lehdissä. Tämän jälkeen seuraa yksityiskohtaisempi analyysi eri lehtien sisällöistä.

Taulukko 2. MM-kilpailuja käsittelevien juttujen lukumäärät

Nyheter	201
Die Welt	60
The Daily Telegraph	58
Asahi	26
USA Dagens Today	14
Isvestija	9
Yhteensä	368

3.1 Die Welt

Saksalaisessa urheilujulkisuudessa MM-kilpailujen saama huomio oli rajallinen. Tämä liittyy osittain Saksan yleisurheilijoiden viime aikojen vaatimattomaan menestykseen kansainvälisillä kilpailuilla, ja osittain siihen, että Saksassa yleisurheilu ei ole kovin suosittu urheilulaji. Die Weltissä ilmestyi yhteensä 60 juttua. Neljä viidesosaa niistä julkaistiin kisaviikon aikana ja loput ilmestyivät muutamaa päivää ennen kisojen alkua. Yleisurheilu sai kilpailuilla palstatilasta ennen kaikkea Saksan jalkapalloliigan kanssa, joka alkoi samana viikonloppuna kuin Helsingin kisat. Näistä kahdesta jalkapallo veti selkeästi pidemmän korren. Saksan lehdissä kirjoitettiin jo kesällä paljon vuoden 2006 jalkapallon MM-turnauksesta, joita Saksa isännöi. Yleisurheilun MM-kilpailujen jälkeen Die Weltissä ei näkynyt yhtään Helsingin kisoihin liittyvää uutista. Urheilun pääuutisaiheena oli jalkapallon lisäksi formulat.

Helsinki ja Suomi mainittiin Die Weltissä yhteensä 73 kertaa. Urheilujuttuihin mahtui siten myös mainintoja Helsingistä ja suomalaisista ihmisistä. Sen lisäksi MM-kisojen sääolot kirjoittivat kommentteja. Helsingin olympiastadion mainitaan muutaman ker-

ran erikseen. Stadionia kuvataan mm. ”yhdeksi maailman kauneimmaksi urheiluareenaksi” (6.8.05). Suomalaisia kuvataan lähinnä suomalaisten urheiluyhteisöjen yleistyksinä, mutta kirjoittelu on poikkeuksetta myönteistä. Monta kertaa suomalaiseen yleisöön viitataan fantastisena, omistautuneena ja reiluna. ”Suomalainen yleisö rakastaa urheilijoita. Stadionilla, joka on päivä toisensa jälkeen lähes loppuun myyty, voi tuntea sen uskomattoman innostuksen, jolla jokainen urheiluja vastaanotetaan, kansallisuudesta riippumatta”. (11.8.05). Myös suomalaisten luottamus keihäänheittäjä Tero Pitkämäkeen tulee mainituksi. Tässä yhteydessä viitataan Suomen kunniakkaaseen keihäänheiton historiaan. Pitkämäkeä kuvataan julkisuudessa viihtyvänä urheilijana, vastakohtana vähäpuheisille (mäkihyppääjä) Janne Ahoselle ja (formulakuski) Kimi Räikköselle, tai kuten lehti kirjoittaa: Janne (”kunto on ihan hyvä”) Ahonen ja Kimi (”se oli ihan hyvä suoritus”) Räikkönen.

Sääoloja käsittelevät kirjoitukset ovat sävyllään negatiivisia. 11. elokuuta Die Welt kirjoittaa säihin vedoten, että on selvää, että MM-kilpailut pidetään väärässä maassa. Suomalaiset saivat kilpailut järjestettäväkseen ”huijauksen avulla”. Järjestäjät lupasivat kokonaan katetun stadionin ja ammattimaiset puitteet, ”mutta lupauksia on rikottu joka suhteessa, stadion ja muut puitteet eivät ole MM-kilpailujen arvoisia”. Lehti kirjoittaa myös, että Helsinki sai kisat sen jälkeen kun Lontoo menetti isännyyden, koska sekään ei kyennyt pitämään IAAF:lle antamiaan lupauksiaan. Viikko MM-kilpailujen jälkeen niin saksalaista lehdistöä kuin suomalaista yleisöäkin muistutettiin siitä, että sadetta tulee myös muualla kuin Suomessa, kun kovat tulvat koettelivat Etelä-Saksaa, vuoden 2002 EM-kilpailujen isäntäkaupungin Munchenin lähistöllä. SüdDeutsche Zeitungin verkkojulkaisu, jota tutkimusryhmämme myös seurasi, kirjoitteli MM-kilpailuista suurin piirtein samalla tavalla kuin Die Welt.

Tämän tutkimuksen vastuujako on ollut seuraava: Seuraavat henkilöt vastasivat kukin yhden lehden analyysistä: Peter Kühlsheimer (Die Welt), Olga Vishnjakova (Izvestija) ja Yuko Sato (Asahi). Loput kolme lehteä analysoi Anna Kuokkanen. Mats Nylund vastasi tutkimuksen suunnittelusta, teoriasta, analyysien yhteensovittamisesta ja koko aineistoa koskevista johtopäätöksistä.

3.2 Daily Telegraph

Daily Telegraphissä ilmestyi seurantajakson aikana 58 yleisurheilun MM-kisoja käsittelevää juttua. 55 niistä ilmestyi urheilusivuilla ja 3 muualla lehdessä. Hieman yli puolet urheilusivujen MM-utisista keskittyi pelkästään urheiluun ja urheilutuloksiin, ja hieman alle puolessa oli mainintoja jostakin muustakin Suomeen tai Helsinkiin liittyvästä. Yleisurheilu ei ollut Iso-Britanniassa urheilusivujen ykkösuutinen tarkastelujakson aikana. Huomiota kisautisilta vei samaan aikaan Englannissa järjestetty kansainvälinen krikettiturnaus, josta lehti kirjoitti huomattavasti enemmän kuin yleisurheilusta. Useana päivänä krikettiturnaus valtasi kokonaisen aukeaman, kun yleisurheilu ylsi samaan vain kerran. Myös Helsingin kisojen päätösviikonloppuna alkanut Englannin jalkapalloliiga kilpaili MM-kisojen kanssa tilasta urheilusivuilla. Kriketin ja jalkapallon ohella yleisurheilun MM-kisat oli lehdessä kuitenkin tärkein urheilutapah-tuma kisaviikon aikana.

Sana ”Helsinki” esiintyi Daily Telegraphin jutuis-sa yhteensä 127 kertaa. MM-kisoista kirjoitettiin Daily Telegraphissa paljon jo ennen kisojen alkua. Lähes puolet MM-kilpailuja käsittelevistä jutuista ilmestyi jo ennen kisoja 6.8. mennessä, ja ne spekuloiivat brittiurheilijoiden menestystä ja seurasivat heidän valmistautumistaan kisoihin. Puolet jutuista ilmestyi kisojen aikana. Loput, noin kymmenesosa jutuista ilmestyi kisojen jälkeen. Nämä jutut kertoivat muista yleisurheilukilpailuista tai keskittyivät analysoimaan Iso-Britannian joukkueen huonoa menestystä kisoissa. Niissä Helsinki mainittiin vain ohimennen.

Eniten Daily Telegraph kirjoitti kestävyysjuoksusta, sillä maratoonari Paula Radcliffe oli kisoissa brittien ainoa todellinen kultamitalitoivo. Kohua brittamediassa herätti Radcliffen päätös juosta maratonin lisäksi myös 10 000 metriä, minkä pelättiin vaarantavan Radcliffen kultamitalitoiveita maratonilla. Tässä yhteydessä Daily Telegraphissa mainittiin suomalaisista kestävyysjuoksijoista Hannes Kolehmainen ja Lasse Viren, jotka ovat yltäneet samoissa kisoissa kahteen kultamitaliin sekä kysyttiin Lasse Virenin mielipidettä Radcliffen menestymismahdollisuuksista.

Viren esiintyi myös kolmessa muussa urheilusivujen jutussa, joista kahdessa hän kommentoi yleisurheilun nykytilaa Suomessa ja Euroopassa. Toinen jutuista tituleerasi Vireniä ”arguably the greatest

long-distance runner of them all”. Jutussa Viren kertoi näkemyksiään siitä, miksi eurooppalaiset juoksijat eivät nykyään pärjää arvokilpailuissa afrikkalaisille ja amerikkalaisille. Syynä on Virenin mukaan taistelutahdon puute, johon hän mainosti lääkkeeksi suomalaista sisua. Samassa jutussa kuvattiin muun muassa Virenin 10 000 metrin juoksu vuoden 1972 olympialaissa, joissa hän sisunsa ansiosta juoksi kaatumisesta huolimatta voittajana maaliin.

Keihäänheittoa kuvattiin Daily Telegraphissa suomalaisten suosikkilajiksi, ja sen vuoksi siitä kirjoitettiin ehkä enemmän kuin muuten olisi kirjoitettu. Kolmessa jutussa kerrottiin suomalaisten intohimoisesta suhteesta keihäänheittoon, ja parissa jutussa sitä kuvattiin jopa fanaattiseksi. ”The javelin is taught at school (...) The natural assumption here is, that every able-bodied male Finn can throw a javelin. Their fanaticism knows few bounds.” (11.8.2005.) Parissa jutussa suomalaisia kuvattiin yleisemminkin yleisurheilusta innostuneeksi kansaksi, joka piti huolen siitä, että pelot stadionin katsomon tyhjyydestä eivät kisaviikolla käyneet toteen. Suomalaisen yleisön valve-tuneisuutta yleisurheilun suhteen keuhuttiin myös.

Eniten huomiota urheilutuloksien ulkopuolisista seikoista keräsi Helsingin sää, jota kommentoitiin yhteensä kahdeksassa jutussa. Huono sää sai välillä osakseen kitkerääkin kritiikkiä: ”Track and field was never intended as a winter sport. Soaking athletes, including the hardnuts from the javelin, were walking a round the packed Olympic Stadium like survivors from an air-sea rescue mission, clad in thermals and space blankets. Such conditions rarely make for a great sporting spectacle”. (11.8.2005.) Osa toimittajista suhtautui sääoloihin hieman humoristisemmin: ”The rain returned yesterday. I had begun to think Helsinki must have been twinned to Atlantis in a past life”. (15.8.2005.) Yhtä mieltä Daily Telegraphin jutuis-sa oltiin kuitenkin siitä, että huono sää haittasi kisajärjestelyjä ja urheilijoiden suorituksia. Toisaalta parissa jutussa mainittiin myös Helsingin hyvä sää silloin, kun siihen oli aihetta.

Briteille MM-kilpailut olivat katkera takaisku, sillä he keräsivät kisoista vain kolme mitalia. Osa huonosta menestyksestä yritettiin Daily Telegraphissa vierittää huonon sään syyksi. ”Weather like this can mess everything up and the race could come down to talent and who best handles the wind and rain, ” spekuloi Michael Johnson (12.8.2005) Tim Benjaminin tulevaa suoritusta 400 metrin juoksussa. Kokonaisuu-

nessaan kommentoijat olivat kuitenkin sitä mieltä, että tekosyitä on turha keksiä. Todellinen syy huonoon kilpailumenestykseen oli yksinkertaisesti brittiläisen yleisurheilun heikko taso. Brittiurheilijoiden pieni mitalisaalis MM-kilpailussa aiheutti myös jonkin verran lukijapalautetta Daily Telegraphin urheilusivuilla. Britannian huonoa menestystä kisoissa verrattiin Suomen vastaavanlaiseen tilanteeseen. Kunniakkaasta yleisurheiluhistoriasta huolimatta mitalitoiveet olivat molemmissa maissa tänä vuonna ennen MM-kisoja vähäiset. ”No country better demonstrates the drift away from the track and field heritage than our World Championships host this year. (...) since Viren’s time nothing much has happened in Finnish track and field (...)” (6.8.2005.) Yhteneväisyyksiä Suomen ja Iso-Britannian tilanteen välillä on myös siinä, että brittitoimittajia huolestuttaa Iso-Britannian joukkueen menestys vuoden 2012 olympialaisissa, jotka käydään kotiyleisön edessä.

Eniten luonnehdintoja Suomesta ja suomalaisista oli Daily Telegraphin kisojen avajaisista kertovassa jutussa. Siinä Suomi kuvattiin varsin eksoottiseksi paikaksi. Suomalaiset harrastavat brittien näkökulmasta kummallisia urheilulajeja, kuten mäkihyppyä, jääkiekkoa ja keihäänheittoa, joissa kaikissa karjutaan, kiroillaan tai tapellaan. ”It is noise and self-expression the Finns crave. ’I am here and I am alive’ seems to be the sub text to everything they do.” (8.8.2005.) Jutussa kuvataan, kuinka oudot suomalaiset saunovat ja uivat järvässä talvella ja toisaalta hiihtävät hiihtoputkessa keskellä kesää. Kaamoksen vuoksi Suomen itsemurha- ja alkoholimitilastot ovat kirjoittajan mukaan surullisia, mutta kesällä suomalaiset elävät täysillä ja valvovat läpi yön. ”Eighteen hours of daylight every day, and an overwhelming need to pack a year’s worth of living – sport, culture, wine, women and song – into three months” (8.8.2005). Kirjoittajaa kummastuttaakin MM-kisojen avajaisten myöhäinen alkamisajankohta rankan kisapäivän päätteeksi, samoin kuin lehdistön edustajille järjestetyn kutsutilaisuuden alkaminen keskiyöllä. Myös suomalaisten juomatapoja ja aikaisia ruokailuajoja kuvataan omituisiksi.

Jutun kirjoittaja ilmaisi kuitenkin olevansa positii-visesti yllätynyt isäntiensä vieraanvaraisuudesta ja hilpeydestä, sillä matkaopaskirjoissa suomalaisia kuvataan hänen mukaansa melankoliaan taipuvaiseksi, ujoksi ja synkäksi kansaksi. Kirjoittajan mukaan suomalaiset ovat kuitenkin mitä parhaita isäntiä ja juhli-

vat avajaisia läpi yön. ”The planet’s most extrovert introverts are doers, not talkers. And they are also formidable hosts.” (8.8.2005.) Jutussa lueteltiin myös paljon suomalaisia kuuluisia urheilijoita, ja erityis-maininnan saavat autourheilijat: ”Nobody in the world drives a car with such intensity and skill as the Finns” (8.8.2005). Juttu sortui suomalaisia kuvatesaan paikoin liioitteluun, mutta se olikin pakinamuotoinen ja kirjoitettu ironisen kärjistettyyn tyyliin. On kuitenkin eri asia, osasivatko kaikki Daily Telegraphin suomalaista kulttuuria huonommin tuntevat brittilukijat tulkita jutun rivien välistä tihkuvan sarkasmin oikein.

Muita Daily Telegraphissa mainittuja Suomeen ja Helsinkiin liittyviä asioita olivat vuoden 1983 yleisurheilun MM-kilpailut, vuoden 1952 olympialaiset, suomalaiset keihäänheiton MM-kisamitalistit kautta aikojen, Espoon kisakylä sekä Turku, jossa Iso-Britannian urheilijat pitivät valmistautumisleiriä ennen kisoja. Jutuissa oli myös muutamia lyhyitä mainintoja stadionia ympäröivistä alueista ja maratonreitistä. Helsingin kaupungin kauneus maratonreitin varrella jäi kuitenkin reitin huolellisesta suunnittelusta huolimatta Daily Telegraphin toimittajilta huomaamatta. Reittiä kommentoitiin vain käytännön seikkojen, kuten korkeuserojen ja mukulakivikatuosuuksien suhteen.

Daily Telegraphissa oli urheilusivujen ulkopuolella kolme MM-kilpailuja käsittelevää juttua. Yksi niistä uutisoi Paula Radcliffen voittoa ja viittasi urheilusivuilla olevaan laajempaan juttuun. Helsinki mainittiin siinä ainoastaan kisojen pitopaikkana. Toinen urheilusivujen ulkopuolella ollut juttu oli lyhyt matkailujuttu viimehetken kohteista, joihin kesälomalaan voisi suunnata. Siinä kerrottiin, että Helsingissä järjestettäviin yleisurheilun MM-kilpailuihin saisi yhä lippuja sekä selvitettiin lyhyesti lentolippujen ja hotellihuoneiden saatavuus. Muuten se ei kertonut Suomesta eikä Helsingistä oikeastaan mitään. Kolmas käsitteli Iso-Britannian menestystä urheilun arvokisoissa, ja siinä Helsingin MM-kilpailut mainittiin vain ohimennen.

Noin puolet yleisurheilun MM-kisauutisista sisälsi kuvia. MM-kilpailuja koskevien urheilujuttujen kuvitus oli pääosin perinteisiä urheilukuvia, jotka keskittyivät urheilijaan. Yksi kuva esitti kaatosateen vuoksi takaisinkutsuttua lähtöä ja toisessa Tim Benjamin juoksi pitkin lainehtivaa juoksurataa. Yhdessä kuvassa kamera oli tarkennettu ohi juoksevan urheilijan si-

jaan ”Helsinki 2005”-mainokseen. Stadionin ulkopuolista maailmaa esittäviä kuvia ei Daily Telegraphin jutuissa ollut lainkaan. Avajaisista kertovan jutun yhteydessä oli kuva Leningrad Cowboysista ja matkailusivulla ilmestyneen jutun kuvituksena oli kuva aurinkolaseihin heijastuvasta juoksuradasta. Lisäksi Lasse Virenistä oli yksi kuva jutussa, joka kertoo kestävyysjuoksijoista, jotka ovat voittaneet useita kultamitaleja samoissa kisoissa. Helsinkiä koskeva informaatio jäi siis Daily Telegraphinkin sivuilla varsin vähäiseksi urheilutulosten kustannuksella.

3.3 Asahi

Japanissa alkoi yleisurheilun MM-kilpailujen avajaispäivänä jokakesäinen, erittäin suosittu kansallinen NHB:n baseballturnaus. Tämä turnaus saattoi viedä jopa puolet urheilusivujen tilasta ja jätti selvästi varjoonsa Helsingin MM-kilpailut. Baseballin suosiota Japanissa kuvastaa se, että pelikauden aikana noin kolmasosa Asahin urheilusivuista käsittelee lajia.

Yleisurheilun MM-kilpailuista kerrottiin Asahissa kuitenkin lähes päivittäin kisojen aikana. Kaiken kaikkiaan lehti julkaisi 26 juttua MM-kisoista. Useimmiten jutuissa oli myös yksi tai kaksi kuvaa. Suurimmillaan jutut täyttivät puoli sivua. Urheiluraportit perustuivat pääasiassa tuloksiin ja pitivät sisällään myös urheilijoiden haastatteluja, joiden yhteydessä Helsingin sateinen ja kylmä sää mainittiin usein.

Ennen kisoja Asahi julkaisi kaksi suurempaa ennakkojuttua Helsingin kisoista. Pääpaino näissä oli MM-kilpailujen historiassa ja Japanin joukkueen menestystoiveissa. Helsinkiä tai Suomea ei Asahissa juuri käsitelty. Helsinki toki mainitaan eräässä maratonin reittiä kuvailevassa jutussa, mutta päähuomio jutussa kohdistuu reitin vaihteleviin alustoihin ja korkeuseroihin: ”Korkeuseroa on alle 20 metriä, vaikka pieniä ylä- ja alamäkiä on lukuisia. Kadut ovat kapeita ja mutkia on paljon. Reitti on myös raskas, sillä asfaltti on melko kovaa ja sisältää kiviä” (4.8.05). Helsingin kaupunki oli toivonut, että maratonreitin ”vehreät ja merelliset” maisemat kiinnittäisivät urheilutoimittajien huomiota (Lehtonen 2005). Kaupungin matkailutoimisto teetti jopa esitteen maratonreitin kohteista ennen kaikkea japanilaisia toimittajia silmällä pitäen (mt.), mutta niistä Asahissa ei sanota mitään. Japanilaiset elättivät maratonin suhteen jopa kulta-

toiveita. Kun maratonista kirjoitettiin, mainittiin muutaman kerran se, että ”Helsingin lämpötila ei nouse kesälläkään yli 20 asteen”. Tätä pidettiin japanilaisten juoksijoiden kannalta hyvänä asiana. Toisessa, erityisesti keihäänheiton tuloksia käsittelevässä jutussa mainitaan, että keihäänheitto on suomalaisten suosikkilaji.

Japanin joukkue toi kotiin kaksi pronssimitalia, mikä ei vastannut suuren yleisön toiveita. Siksi MM-kilpailut katosivat myös Asahin sivuilta nopeasti. Kisojen jälkeen tehtiin vielä pari juttua Japanin mitalisankareiden kotiinpaluusta. Kuten jo aiemmin todettiin, yleisurheilun MM-kilpailut jäivät selvästi NHB:n baseballturnauksen varjoon, eivätkä kisat siis olleet Japanissakaan ”kesän suuri urheilutapahtuma”. Asahin urheilusivuilla on osasto, joka on varattu lukijoiden mielipiteille. Tutkimuskauden aikana 10 lukijaa otti mielipiteillään kantaa kansalliseen baseballturnaukseen, MM-kilpailuihin ei yksikään. Tämä kuvastaa sitä, että kansallinen turnaus päihitti suosiossa selvästi kansainväliset kilpailut.

3.4 USA Today

USA Todayssa Helsingin MM-kisat saivat melko vähän huomiota. Helsingin kisoja käsitteleviä uutisia oli vähän, ja ne keskittyivät kaikki urheiluun. Yhteensä kisoja käsitteleviä juttuja ilmestyi 14. Ylivoimaisesti suurimman osan lehden urheilusivuista valtasi amerikkalainen jalkapallo, ja myös baseball sekä eurooppalainen jalkapallo olivat yhdysvaltalaismediassa tärkeässä asemassa. Yleisurheilun MM-kilpailuja uutisoivat jutut saivat USA Todayssa vain pienen sivuosan. Huomiota keräsi lähinnä yhdysvaltalaisen urheilijoiden menestys MM-kisoissa, ja kisat pääsivät urheilusivujen pääuutiseksi vain parina päivänä yhdysvaltalaismenestyksen myötä. Kisauutiset ajoittuivat USA Todayssa kisojen ajalle. Ennen kisoja niistä ei ollut lehdessä ainoatakaan mainintaa, ja viimeinen, kisojen viimeisen päivän tuloksia käsittelevä uutinen ilmestyi 15.8.

USA Todayn MM-kilpailuja koskevissa jutuissa sivuttiin useimpia yleisurheilulajeja, mutta päähuomion saivat ne lajit, joissa yhdysvaltalaisurheilijat menestyivät. Yhdysvalloilla oli kuitenkin iso ja vahva joukkue, joten useimmista lajeista kirjoitettiin ainakin jotain. Ehdottomasti eniten kirjoitettiin pikajuoksulajeista, koska niissä yhdysvaltalaiset keräsivät eniten

kultamitaleja. Suomalaisurheilijoista tai suomalaisten suosikkilajeista ei USA Todayn jutuissa ollut minikäänlaisia mainintoja, joskin Tommi Evilän, Ville Tiisanojan ja Tera Reinikaisen nimet löytyvät juttujen yhteydessä olleista tulosluetteloista.

Sana ”Helsinki” mainittiin USA Todayssa MM-kilpailuja koskevien juttujen yhteydessä 21 kertaa ja ”Finland” 16 kertaa. Suomi ja Helsinki mainittiin ainoastaan kisojen pitopaikan ominaisuudessa eikä niistä kerrottu jutuissa sen enempää. Yhdessä jutussa tosin kerrottiin, että Helsinki isännöi vuoden 1952 olympialaiset sekä kuvattiin stadionyleisön Justin Gatlinille osoittamaa ihailua. Ainoa stadionin ja urheilutulosten ulkopuolinen huomiota keräävä seikka oli Helsingin huono sää, joka lehden mukaan aika ajoin hankaloitti kisojen järjestelyjä, huononsi urheilijoiden suorituksia, viivästytti kilpailuja ja aiheutti yleisökatoa. ”Ripped-off tree branches still riddled the park adjacent the Olympic Stadium and gusts of wind kept seagulls grounded when Allen Johnson qualified for the quarterfinals of the 110 hurdles while running into a strong headwind” (11.8.2005). Ainoastaan yhdessä jutussa Helsingin sääolot kuvattiin miellyttäväksi: ”Under a setting sun that gave the stadium a golden glow and with the national flags hangin limp on their staffs for the first time all day, Gatlin had the ideal conditions to shine” (8.8.2005). Säähän liittyviä kommenttejakin oli kuitenkin vain alle puolessa jutuista.

Lähes kaikissa USA Todayn MM-kisoja koskevissa jutuissa oli kuva. Useimmat niistä olivat perinteisiä urheilukuvia, jotka esittivät urheilijan suorituksessaan tai juhlimassa voittoa maansa lippua kantaen. Ainoastaan yksi kuva poikkesi tästä kaavasta kuvatun kaatosateen vuoksi takaisin kutsuttua naisten aita-juoksun lähtöä. Kahdessa kuvassa etualalla olevan urheilijan takaa puolestaan näkyi hieman stadionin katsojia ja yleisöä, mutta muuten USA Todayn urheilkuvien kuvaustapa keskittyi urheilijaan ja rajasi kaiken muun kuvan ulkopuolelle.

3.5 Isvestija

Isvestijassa oli MM-kilpailuista viiden viikon aikana vain 9 juttua ja kaikki olivat perinteisiä urheilujuttuja. Isvestijassa on yleensä noin yhden sivun verran urheilua. Karkeasti arvioituna voidaan sanoa, että keskimäärin noin puolet tai neljäsosa sivusta käsitteli kiso-

jen aikana MM-kilpailuja. Saman verran palstatilaa saivat jalkapalloaiheiset tapahtumat: Venäjän mestaruussarja, Mestareiden liiga, UEFA-cup ym. Yleensä Izvestijan MM-jutuissa käytiin läpi edellisen päivän kilpailuja ja haastateltiin jotain venäläistä mitalistia. Kaikissa jutuissa oli lisäksi kuva mitalistista. Koska Venäjän naisjoukkue oli miesjoukkuetta vahvempi, tämä tarkoitti sitä, että yleensä kuvissa oli nainen.

Isvestija kirjoitti ainoastaan lajeista joihin venäläiset osallistuivat, eli kyse oli lähinnä Venäjän urheilijoiden menestyksistä ja vastoinkäymisistä. Toki mukaan mahtui myös muutama maininta Helsingistä ja suomalaisista. Helsinki mainittiin jutuissa yhteensä 25 kertaa ja Suomi vastaavasti viisi kertaa. Kun Isvestija arvioi Elena Isinbajevan mahdollisuuksista tehdä uusi seiväshypyn maailmanennätys, lehti huomautti, että Helsingin Olympiastadionin tuuliolosuhteet eivät ole kovin suotuisat (5.8.05). Samassa jutussa kirjoitettiin, että keihäänheitto on Suomen kansallislaji ja että monet keihäsmestareista ovat Suomesta. MM-kilpailujen avauspäivän jälkeen Isvestija kirjoitti, että järjestäjät painottavat sitä, että myös ensimmäiset yleisurheilun MM-kilpailut pidettiin Helsingissä. Stadionin kerrottiin olevan sama kuin vuonna 1983 ja että sitä oli muutettu hyvin vähän. Urheilijatkin asuvat lehden mukaan samassa paikassa kuin vuoden 1983 kisoissa, kauniissa Vantaan kaupungissa (sic!). Jutussa, jonka otsikkona on: ”Tervetuloa kotiin!”, kerrotaan myös, että suomalaiset paitsi seuraavat, myös harrastavat mielellään itse yleisurheilua. Tämä selittää lehden mukaan sen, että stadion on lähes täynnä jopa iltapäivien karsintojen aikana.

Isvestijan jutuissa oli myös muutama maininta saateesta, harmaasta taivaasta ja jatkuvasti muuttuvasta säästä. 11. elokuuta lehti tosin kertoo, että ”suomalainen sade hukutti voitontahtomme”, mutta muutamaa päivää myöhemmin venäläiset seisovat jo mitalisateen alla.

Isvestijan uutisointi rajoittui siis lähinnä venäläisten urheilusuoritusten seuraamiseen. Muutamain maininnat Helsingistä ja Suomesta olivat sävyiltään melko lailla neutraaleja.

3.6 Dagens Nyheter

Dagens Nyheterissä oli seuranta-ajanjaksolla 201 yleisurheilun MM-kisoihin liittyvää artikkelia, joista valtaosa ilmestyi urheilusivuilla ja käsitteli urheilua.

Jo ennen kisoja lehdessä oli 56 juttua MM-kisoista. Kaikki ennen kisoja ilmestyneet jutut olivat urheilusivuilla. Helsinki mainittiin ainoastaan kisojen pito- paikkana, eikä jutuista löytynyt juurikaan kuvauksia tai kommentteja kaupungista. Joissakin jutuissa viitattiin ohimennen vuoden 1983 MM-kisoihin, suomalaisurheilijoihin sekä suomalaisten keihäskiinnostukseen. 4.8. ilmestyneessä jutussa ihmeteltiin kisojen ravintolapalveluista vastaavan Food Gardenin kansainvälisistä ruuista koostuvaa ruokalistaa, jossa pytipannu edusti tyypillistä suomalaista ruokakulttuuria. Toimittajaa valinta hämmensi, koska hän mielsi kyseisen ruokalajin ruotsalaiseksi. Samassa jutussa mainittiin myös Silvio Berlusconiin ja Jacques Chirac'in kommentit suomalaisesta ruuasta.

Suurin osa Dagens Nyheterin uutisista keskittyi ennen kisoja seuraamaan ruotsalaisurheilijoiden valmistautumista sekä raportoimaan MM-kisoista poissa olevista urheilijoista. Osa jutuista puolestaan uutisoi kaksi viikkoa ennen Helsingin kisoja Tukholmassa järjestettyä Dagens Nyheterin sponsoroimaa yleisurheilukilpailua ja sivusi Helsingin kisoja vain hieman, useimmiten ruotsalaisurheilijoiden menestystä ja kilpailukuntoa koskevan spekulatiivisuuden muodossa. Suuri osa ennen kisoja ilmestyneistä jutuista oli henkilökuvia etupäässä ruotsalaisista, mutta myös muunmaalaisista yleisurheilijoista.

Kisoja kohti tultaessa MM-kisoja koskevien juttujen määrä lisääntyi, ja kisojen aikana niistä raportoitiin urheilusivuilla päivittäin. MM-kisat olivat lähes poikkeuksetta urheilusivujen pääuutinen, ja niistä kirjoitettiin kisojen aikana yleensä useamman aukeaman verran. Ruotsalaismenestyksen myötä kisat keräsivät jonkin verran huomiota myös lehden etusivulla. MM-kilpailut olivat lehden etusivun suurimpana uutisena neljänä päivänä, urheiluliitteen etusivulla puolestaan 14 kertaa. Uutisoiduimpia urheilulajeja olivat ruotsalaisten menestyslajit, muun muassa korkeushyppy, naisten seitsenottelu ja aitajuoksu. Kisojen jälkeen kisauutiset vähenivät melko nopeasti. Viimeisen kilpailupäivän tulosten uutisoinnin jälkeen kisoja koskevia juttuja ilmestyi tarkastelujaksolla yhdeksän. Juttujen yhteydessä olleet kuvat olivat melko puhtaasti perinteisiä urheilukuvia, eikä niissä esiintynyt mitään Suomelle tai Helsingille tunnusomaista. Joidenkin kuvien taustalla näkyy hieman stadionia ja stadionin yleisöä. Muutamissa kuvissa näkyy viitteitä huonoista sääoloista muun muassa märkien juoksuratojen

muodossa. Yhdessä jutussa esiteltiin piirroskuvin olympiastadionia ja sen tuuliolosuhteita.

Noin neljäsosassa (55 kappaletta) urheilusivuilla ilmestyneistä jutuista mainittiin jotain Suomeen tai Helsinkiin liittyvää. Valtaosa muuhun kuin urheiluun liittyvistä kommentteista liittyi säähän, jota kommentoitiin yhteensä 27 jutussa. Ainoastaan kaksi juttua mainitsi Helsingin hyvän sään, 25 jutussa kommentoitiin huonoa säätä. Useissa säähän liittyvissä jutuissa pahoiteltiin sään aiheuttamia viivästyksiä, kisojen peruutuksia sekä säästä johtuvaa urheilijoiden suoritusten heikentymistä.

Sään lisäksi urheilusivujen jutuissa kerrottiin jonkin verran suomalaisista urheilijoista. Suomen urheiluhistoriaa edusti muun muassa Lasse Viren, jonka menestyksestä uraa sivuttiin useissa jutuissa. Suomen uutena yleisurheilutoivona esiteltiin Tommi Eivilä, joka lehden mukaan pelasti MM-kilpailuissa Suomen kunnian yleisurheilumaana. Jatkuvuutta suomalaisessa yleisurheilukulttuurissa Dagens Nyheterin sivuilla edusti puolestaan uutisointi keihäänheitosta ja suomalaisten menestyksestä lajissa kautta aikojen. Suomalaisten suhdetta keihäänheittoon puitiin yhteensä yhdeksässä jutussa. Suomea kuvailtiin keihäänheiton Mekaksi ja keihäänheitto Suomen kansallislajiksi, jonka harjoittelusta ja valmennuksesta on Dagens Nyheterin mukaan Suomessa tehty melkein tiedettä. Erityisesti Tero Pitkämäki sai lehdessä paljon julkisuutta Suomen suurimpana mitalitoivona, ja myös hänen epäonnistumisensa sekä Suomen menetyt mitalihaaveet uutisoitiin.

6.8. ilmestynyt juttu käsitteli suomalaisen yleisurheilun heikkoa nykytilaa. Jutussa viitattiin Suomen aikaisempaan yleisurheilumenestykseen ja lueteltiin Suomen yleisurheilun MM-mitalistit kautta aikojen. Jutussa haastateltu Suomen urheiluliiton valmennusjohtaja Jarmo Mäkelä toivoi, että Suomikin pääsisi MM-kilpailuiden seurauksena osalliseksi niin sanotusta Göteborg-efektistä, joka Ruotsissa vaikutti positiivisesti yleisurheilun tasoon sekä lajia kohtaan osoitettuun kiinnostukseen MM-kisaisännyyden jälkeen.

10.8. urheilusivuilla uutisoitiin suomalaisen median suhteesta ruotsalaisurheilijoihin otsikolla ”Finland älskar oss!”. Jutussa viitataan muun muassa Ilta-Sanomien positiivisiin juttuihin Kajsa Bergqvistin kultamitalista sekä ruotsalaisurheilijoiden saamaan hyvään ja kannustavaan vastaanottoon Helsingin stadionilla.

Urheilusivujen ulkopuolella kisat noteerattiin kymmenessä artikkelissa. Näistä vain harvat kertoivat mitään nimenomaisesti Suomesta. Enimmäkseen niissä kommentoitiin Ruotsin urheilumenestystä, yhteiskunnan liikuntamahdollisuuksien kehittämiseen antamaa tukea tai urheilua yleisemmällä tasolla. 6.8. pieni sähköutinen tiedotti, että MM-kisojen aika Ruotsin kansalaisetkin tarvitsevat Suomeen matkustaessaan passin tehostetun rajavalvonnan vuoksi. Minkäänlaisia Suomi-aiheisia reportaaseja tai matkailujuttuja ei lehden sivuilta löytynyt. Dagens Nyheterin verrattain runsaaseen uutisointiin vaikutti todennäköisesti sekä maantieteellinen läheisyys että Ruot-

sin joukkueen menestys kilpailuilla. Toisin kuin USA Todayssa, ruotsalaislehden urheilujutuissa mainittiin usein urheilutulosten sivussa ainakin jotain kilpailujen pitopaikkaan liittyvää, kuten sää, kisajärjestelyt, stadionin esittely, suomalaisyleisö tai suomalaisen yleisurheilun merkkihetket. USA Todayn perusteella kisat näyttivät olevan eräänlaisessa epäpaikassa tai tyhjiössä, Dagens Nyheter puolestaan esitti Helsingin huomattavasti selvemmin kisojen tapahtumapaikkana. Toisaalta Suomi on ruotsalaisille ilmeisesti määrin tuttu paikka, että Suomen laajamittaisempi esittely rajoittui Dagens Nyheterissä lähinnä suomalaisurheilijoista kertomiseen.

4 ”Neljä miljardia TV-katsojaa”

On tietysti selvää, että tutkimukseen valittujen kuu- den sanomalehden lisäksi maailmassa on loputon määrä muita lehtiä ja medioita. Tässä yhteydessä voi nostaa esiin kaksi (ei-tieteellistä) selvitystä ulkomai- sesta MM-kisoja koskevasta lehtikirjoittelusta.

Iltapäivälehti Iltasanomien toimitus vertasi yhden päivän aikana (9.8.2005) 9 Eurooppalaisen lehden, USA Todayn ja International Herald Tribunen kirjoit- telua MM-kilpailuista (Ruotsalainen 2005). Eniten kisoista kirjoitti valittuna päivänä ruotsalainen ilta- päivälehti Expressen, jossa 76 prosenttia (13 sivua) urheilusivuista täyttyi MM-kisoista. Jopa Ilta-Sano- mat itse, jossa 67 prosenttia urheilusivuista käsitteli MM-kilpailuja, jäi toiseksi. MM-aiheisia uutisia Ilta- sanomat löysi myös mm. hollantilaisen De Telegraafin (19 % urheilusivujen palstatilasta), ranskalaisen Le Figaron (33 %) ja sveitsiläisen Neue Zürcher Zei- tungin (33 %) urheilusivuilta. Lisäksi italialainen ur- heilun erikoislehti La Gazzetta dello Sport kirjoitti MM-kisoista kyseisenä päivänä neljä sivua, noin 15 prosenttia urheilu-uutisista. Vaikka kyseessä on vain yhden päivän seuranta, voidaan todeta, että tässäkin vertailussa eniten palstatilaa MM-uutisointiin käyttä- nyt lehti oli ruotsalainen. Iltasanomien vertailussa to- detaan myös, että suurimmassa osassa tutkituista leh- distä Helsingin MM-kisat eivät ole urheilun ykkösuu- tisenä. Lehden johtopäätöksenä on, että ”Yleisurhei- lun MM-kilpailut noteerataan suuressa maailmassa pienesti”. Pieni ja suuri ovat tietysti suhteellisia asioi- ta. Se, että kisat eivät ole päivän ykkös uutinen, ei vält- tämättä tarkoita, että julkisuus olisi pientä. Lehden johtopäätöksen voisikin tulkita ensi sijassa vastareak- tion julkisuudessa olleille puheille ”maailman suu- rimmasta urheilutapahtumasta”.

Viestintätoimisto Adjouri tarkkaili Helsingin nä- kyvyyttä saksalaisessa lehdistössä MM-kilpailujen aikana Helsingin kaupungin toimeksiannosta. MM-kilpailuja koskeva julkisuus Saksassa oli selvi- tyksen mukaan hyvin samankaltaista kuin tutkimas- samme Die Weltissä. Ennen kisoja saksalaislehdissä ilmestyi myös jonkin verran muun muassa Suomen urheiluhistoriasta kertovia juttuja, joissa esiteltiin ai-

kaisemmat Helsingin isännöimät suuret urheilukilpai- lut sekä joitakin kuuluisia suomalaisurheilijoita. Muuten MM-kilpailuihin liittyvissä jutuissa käsitel- tiin urheilun lisäksi kisojen turvallisuus- ja muita jär- jestelyjä, doping-kontrollia sekä huonoa säätä. Kiin- nostusta kisajärjestelyihin lisäsi muun muassa se, että yleisurheilun maailmanmestaruuskilpailut järjeste- tään vuonna 2009 Berliinissä. Huonot sääolosuhteet ja niistä aiheutuneet ongelmat kisojen järjestelyissä herättivät lehdistössä eniten huomiota – valtaosin kielteistä. Stadionin olosuhteita kuvattiin useissa leh- dissä kaoottisiksi, ja jutuissa kuvailtiin Olympiasta- dionin puutteita. Uutisoinnin sävy muuttui kuitenkin positiivisemmaksi kisojen loppua kohden, ja kiitosta saksalaislehdistössä sai etenkin esimerkillinen sta- dionyleisö. MM-kilpailujen jälkeen kisoja koskevat uutiset hävisivät nopeasti lehdistöstä. Adjourin selvi- tyskin siis osaltaan tukee omaan aineistoomme perus- tuvia tuloksiamme.

Yleisurheilun MM-kilpailujen suomalaiset järjes- täjät viestittivät ennen kisoja, että kisojen suurimpia hyötyjä on se, että ne tuovat Suomelle ja pääkaupun- kiseudulle laajaa kansainvälistä näkyvyyttä (ks. Kur- ki ja Nylund 2005). Ennen kaikkea julkisuudessa pu- huttiin siitä, että kilpailuja seuraa noin neljä miljardia televisiokatsojaa ympäri maailmaa. Luku tarkentui niin, että kyseessä oli ”kumulatiivinen” luku (Helsin- gin Sanomat 2005). Tämä käsite viitannee kuitenkin katselukertaan (tai katsojakontaktiin), ei katsojaan¹. Kansainvälinen yleisurheiluliitto ilmoitti kisojen jäl- keen, että Suomessa kisoilla ”a cumulative audience of 20.2 million”, eli 20,2 miljoonaa katsojakontakia (IAAF 2005). Yleisradion yleisötutkimuksen mukaan Helsingin kisojen kokonaistavoittavuus oli ”86 pro- senttia eli kisat tavoittivat lähes 4,3 miljoonaa yli nel- jä vuotiasta suomalaista” (Nordell 2005; ks. myös Kuokkanen ja Nylund 2005). Käsitteenä ”kumulatii- vinen yleisö” näyttäytyy siten lähinnä markkinointi- puheelta, jota käytetään kenties silloin kun halutaan myydä lähetysoikeuksia. Perin epäonnistunutta olisi tässä yhteydessä kääntää ”audience”-sana ”katsojaksi”.

¹Käsitteiden perkaamisessa auttoi Marja-Liisa Nordell.

IAAF tai suomalainen kisaorganisaatio eivät vielä ole tiedottaneet siitä, mikä lopulta oli toteutunut TV-katsojien määrä. Suomalaisissa lehdissä kirjoitettiin kisojen aikana kuitenkin siitä, että MM-kisojen avajaisia ei, kisajärjestäjien päinvastaisista väitteistä huolimatta, lähetetty Suomen ulkopuolella (Ruotsalainen 2005). Vertailukohtaa ilmoitetuille neljälle miljardille TV-katsojalle voisi kenties tarjota kansainvälisen jalkapalloliiton FIFA:n ilmoittamat vuoden 2002 jalkapallon MM-turnauksen katsojamäärät. FIFA:n mukaan Korean ja Japanin MM-turnausta seurasi maailmanlaajuisesti 28,8 miljardia katsojaa. IAAF (2005) on ilmoittanut, että se on tyytyväinen kisojen alustaviin yleisölukuihin ja että kisoja seurattiin monessa maassa enemmän kuin edellisiä Pariisissa järjestettyjä MM-kisoja vuonna 2003. Saman tiedon mukaan kansainvälinen urheilukanava Eurosport lähetti MM-kilpailuista 44 lähetystä. Katsojakontakteja lähetyksillä oli IAAF:n mukaan 57 miljoonaa. Monessa Euroopan maassa kisoja lähetettiin suorana

myös valtakunnallisilla TV-kanavilla. Yhdysvalloissa mm. maksullinen PAX TV lähetti kisoista koosteita. Tässä mielessä johtopäätös kisojen ulkomaisesta TV-näkyvyydestä voisi mukailta lehtianalyysimme tulosta: Kisat kyllä näkyivät ympäri maailmaa, mutta eivät kuitenkaan siinä mittakaavassa kuin julkisuudessa olleet ennakkolaskelmat ja kielenkäyttö antoivat ymmärtää. Maraton ja kävelyä lukuun ottamatta TV-kuvat keskittyvät Olympiastadionin sisälle, joka huolimatta stadionin arkkitehtuurisesta merkityksestä on kilpakenttänä eräänlainen epäpaikka (Auge 1995). Juoksuradat, nurmikentät ja jopa katsomot kun ovat perin samankaltaisia kaikkialla maailmassa, eikä niistä juurikaan löydy paikallisen kulttuurin ominaispiirteitä. Siksi huomattavakaan määrä TV-katsojia ja lehtijuttuja ei vielä takaa sitä, että urheiluyhteisön huomio kohdistuisi tapahtuman lisäksi myös laajempaan sosiaaliseen tilaan, tässä tapauksessa järjestäjäkaupunkiin ja järjestäjämaahan.

5 Yhteenveto

Yleisurheilun MM-kilpailuja seurattiin kaikissa kuudessa tutkimukseen valitussa lehdessä. Ylivoimaisesti eniten kisoista kirjoitettiin ruotsalaisessa Dagens Nyheterissä. Marginaalisin tapahtuma MM-kisat olivat aineiston perusteella Yhdysvaltain valtajulkisuudessa. USA Today julkaisi kisoista 14 juttua. Venäläinen *Isvestija* kirjoitti MM-kisoista vieläkin vähemmän eli yhdeksän juttua, muuta suhteessa lehtien sivumääriin kisojen saama suhteellinen julkisuus oli kuitenkin *Isvestijassa* suurempi. Tuloksen perusteella voidaan arvioida, että julkisuus oli kansainvälisessä mittakaavassa määrältään merkittävää, jos ajatellaan kaikkia niitä medioita joissa MM-kisoista saatettiin raportoida.

Yhteistä kaikille jutuille oli se, että kirjoittelu keskittyi vahvasti urheilusuorituksiin. Lehdet kirjoittivat joko oman maan urheilijoiden menestyksestä tai siten yleisurheilun kansainvälisistä huipuista. Julkisuus oli aineiston perusteella (1) urheiluun ja etenkin huipusuorituksiin suuntautunutta sekä luonteeltaan usein (2) vahvasti kansallista. Kisat eivät ainakaan lehtiaineiston perusteella toimineet verrattomana matkailu-mainoksena. Urheilupainotteisissa jutuissa Helsinkiä ja Suomea ei juuri kuvailtu. Järjestäjäkaupunki ja -maa näkyi urheilusivuilla melko niukasti, pieninä,

osittain stereotyyppisesti värittyneinä, välähdyksinä. Useimmiten kyse oli Stadionin (erinomaisesta) yleisöstä tai (sateisesta ja kylmästä) säästä. Voisi sanoa, että lehtien palstoilla stadionin ulkopuolista Helsinkiä ja Suomea ei useinkaan ollut olemassa. Siksi voidaan julkisuuden määrästä huolimatta Greenin (2003) tavoin kyseenalaistaa urheilutapahtuman merkitystä erityisen voimakkaana paikkamarkkinoinnin välineenä.

Yleisurheilun MM-kilpailuja mainostettiin maailman suurimpana urheilutapahtumana. Aineistomme perusteella voidaan sanoa, että kisat eivät kuitenkaan olleet urheilun ykköstapahtuma muualla kuin Dagens Nyheterissä. Muissa lehdissä ne jäivät jopa selvästi mm. jalkapallon ja baseballin varjoon. MM-kisoista ei myöskään juuri kirjoitettu ennen kisoja eikä niiden jälkeen. MM-kisat eivät siten näyttäneet kansainvälisellä tasolla ”vuoden 2005 suurena urheilutapahtumana”, vaan lähinnä urheilutapahtumana muiden (kansainvälisten ja kansallisten) tapahtumien joukossa. Varsinkin lehtien ennakkouutisointia voisi pitää suuren globaalin urheilutapahtuman tunnusmerkkinä. Poikkeuksena aineistossa on siis Dagens Nyheter, joissa kisat olivat urheilusivujen ykkösuutinen ja toistuva uutisaihe jo ennen kisojen alkua.

Lähteet

- Auge, Marc** (1995) *Non-Places: Introduction to an Anthropology of Supermodernity*. London: Verso.
- Cantell, Timo** (1999) Helsinki suurtpahtumien näyttämönä. Helsingin kaupungin tietokeskus, tutkimuskatsauksia 1999:1.
- Ericson, Staffan** (2002) Hello Europe! Tallin calling!: Eurovision Song Contest 2002 som mediehändelse. Södertörns högskola.
- Green** (2004) Marketing the Host City: Analyzing Exposure Generated by a Sport Event. *International Journal of Sports Marketing & Sponsorship* 4 (4).
- Hall, C. Michael** (2005) *Tourism: Rethinking the social science of mobility*. Prentice Hall: Pearson.
- Helsingin Sanomat** (2005) Televisioyhtiö tyrmäsi Pihlakosken. 8.12. B7.
- Jansson, Andre** (2004) *Globalisering – kommunikation och modernitet*. Studentlitteratur: Lund.
- Kangas, Jouni** (2001) Helsingin imago ja tiedotusstrategian kehittäminen Saksassa. Helsinki: Yliopistopaino.
- Kurki, Lea ja Nylund, Mats** (2005) Odotusten ja uhkien MM-kisat. Mediajulkisuus ennen Helsingin yleisurheilun MM-kilpailuja 2005. Helsingin kaupungin tietokeskus. Tutkimuskatsauksia.
- Lash, Scott & Urry, John** (1994) *Economies of Sign and Space*. London: Sage.
- Lehtonen, Pipsa Lotta** (2005) MM-maratonilla näytetään vehreä ja merellinen Helsinki. Helsingin Sanomat 14.7. C1.
- Krywacki, J, Lohikoski, V, Viitaniemi, L & Tanskanen, E** (2005) Rajahaastattelututkimus osa 17. Ulkomaiset matkailijat Suomessa 1.1.–31.12.2004. MEK 145 2005. Matkailun edistämiskeskus/Tilastokeskus.
- Nordell, M-L** (2005) Yleisurheilun MM-kisojen katselu 2005. Muistio. Yleisradio.
- Ruotsalainen, Anne** (2005) Pikku juttu! Iltasanomat. 13.8.2005.
- Richards, Greg & Wilson, Julie** (2004) The impact of Cultural Events on City Image: Rotterdam, Cultural Capital of Europe 2001. *Urban Studies* 41 (10):1931–1951.
- Sjögren, Sven** (1995) Miljoner i IAAF:s kassakista. *Scoop* 2: 103–107.
- Statistics** (2005) Nature, Recreation and Sport in Helsinki. Helsingin kaupungin tietokeskus. *Statistics* 14.
- Tajima, Atsushi** (2004) "Amoral Universalism": Mediating and Staging Global and Local in the 1998 Nagano Olympic Winter Games. *Critical Studies in Media Communication* 21 (3):241–260.
- Waitt, Gordon** (2003) Social impacts of the Sydney Olympics. *Annals of Tourism Research* 30 (1): 194–215.
- Äikäs, Topi** (2004) Imagoa etsimässä. Kaupunki- ja aluemarkkinoinnin haasteista mielikuvien mahdollisuuksiin. Helsinki: SKL.